

SLOBODAN BABIĆ, predsednik Skupštine Poslovnog udruženja „Elektromašinoigradnja“

ELEKTROMAŠINOGRADNJA PRVI STEPENIK NA PUTU PRIVREDNOG OPORAVKA

Energetika može i mora da bude pokretač budućeg industrijskog i privrednog razvoja Srbije, jer u tom u sektoru postoje realni projekti i realna potreba da se oni realizuju. Blagovremenom izgradnjom novih kapaciteta, kao i daljom modernizacijom i revitalizacijom postojećih, energetski sektor biće u stanju da prati održivi razvoj i rast privredne aktivnosti Srbije. Firme okupljene u Poslovnom udruženju "Elektromašinoigradnja", a i one koje nisu u našim redovima ali se bave tom delatnošću, imaju sposobnost i kapacitet da kroz sinergiju iskustva, znanja i ukupnih potencijala budu kvalifikovane i konkurentne za dobijanje i uspešnu realizaciju poslova - kaže Slobodan Babić, predsednik Skupštine Poslovnog udruženja "Elektromašinoigradnja".

Naš sagovornik ističe da je on pre nekoliko godina na savetovanju energetičara na Zlatiboru prvi put upotrebio reč reindustrijalizacija, odnosno naglasio da je neophodno da u Srbiji dođe do tog procesa, a da energetski sektor može da bude temelj. Tada se imala u vidu potreba upošljavanja postojećih kapaciteta, a potom i otvaranje novih radnih mesta. Tome treba dodati, kaže Babić, da reindustrijalizaciju mora da prati modernizacija i tehnološko unapređenje postojećih kapaciteta.

- Pre dve godine je održan skup u Privrednoj komisiji Srbije pod nazivom "Elektroprivreda - temeljni oslonac reindustrijalizacije Srbije". Na skupu su najavljene mogućnosti koje podrazumevaju stvaranje ambijenta za ravnopravno učešće domaćih firmi u tenderskim postupcima, a potom i u realizaciji kapitalnih projekata u energetici Srbije. Tom prilikom prikazana je prilagodena verzija filma o tome kako je građena hidroelektrana Đerdap šezdesetih godina prošlog veka. Taj film je slikovito pokazao da se tada sa domaćim potencijalom, kako stručnim tako i proizvodnim, koji je bio daleko manji nego danas, hrabro ušlo u realizaciju investicije. Tada je država odlučila, verovala i ohrabrila domaće stručnjake i firme, dala im šansu, da u saradnji sa stranim firmama preuzmu odgovornost za izgradnju tada a

Domaće firme nisu ravnopravni partneri u realizaciji velikih poslova, već samo najobičniji najamnari radnici u sopstvenoj zemlji

i sada megaprojekta. Ubeđen sam da je to primer koji treba slediti i danas kada je reč o investicijama u energetskom sektoru - navodi Babić.

Prema njegovim rečima, Srbija mora da planira održivi razvoj u privredi, a jedan od uslova za tako nešto je energetska stabilnost i samostalnost zemlje u ovim realnim uslovima. Bez energetske samostalnosti to nije moguće planirati. Krajnje je vreme i potrebno je da se pristupi izgradnji bloka B3 u TE "Nikola Tesla" sa natkritičnim parametrima.

- Lako je to reći. Treba naći najprihvatljiviji način. Svedoci smo da se o tome, ali i drugom projektima - Štavalj, Bistrica, Đerdap 3, već dugo pregovara sa zainteresovanim strateškim partnerima. Svi smo svedoci da je najavljen projekat izgradnje novog termokapaciteta i izgradnje pripadajućeg kopa u Kostolcu, a reč je o bloku snage 360 megavata. Ovaj važan projekat se realizuje iz sredstava kineskog kredita koji je obezbeđen na osnovu međudržavnog sporazuma između Kine i Srbije. To što će se napokon izgraditi i pustiti u rad jedno novo postrojenje je izuzetno dobro za Srbiju. Ono što pak nije dobro, jeste što domaće firme neće u taj projekat biti uključene na adekvatan način. Možda je moralo tako, možda je to zahtev onoga ko je obezbedio sredstva za izgradnju. Ipak, apelujemo na nadležne koji donose takve odluke da u pripremi projekata konsultuju i domaće firme kako bi se bolje uskladile želje sa mogućnostima i pružila prilika našim preduzećima da značajnije učestvuju u takvim poslovima, jer to stvara mogućnost da se steknu potrebne reference na osnovu kojih sutra mogu učestvovati u realizaciji sličnih projekata van granica naše zemlje. Svesni smo da ograničenja u ovom trenutku postoje, ali verujemo da postoje mogućnosti za veće uključivanje domaćih firmi - kaže Babić.

On ističe da PU "Elektromašinoigradnja" zastupa tezu da su proizvodni kapaciteti u sastavu Elektroprivrede Srbije, Srbijagasa, Naftne industrije Srbije, Elektromreže Srbije i Transnaftne upućeni na domaće firme iz oblasti elektromašinoigradnje.

Primeru radi, sada već daleke 1999. godine, kada je Srbija bila izložena brutalnom bombardovanju, posao održavanja elektroenergetskog sistema bio je zajednički, odnosno u njemu su bitnu ulogu imala domaće firme iz oblasti elektromaši-

Foto: Miroslav Dragojević

nogradnje. One su tada zajedno sa ljudima iz EPS-a i zaposlenima radile da omoguće funkcionisanje elektroenergetskog sistema u tim uslovima.

Takode, podsetio je i na februar i mart 2012. godine, kada je Srbija bila suočena sa ledenim talasom. Elektroprivreda Srbije se i tada oslanjala na domaće firme, i jedni bez drugih ne bi uspeali da obezbede nesmetano snabdevanje potrošača - ističe Babić.

On dodaje da iskustvo iz perioda od šezdesetih do osamdesetih godina prošlog veka, kada su građeni energetski potencijali u Srbiji, pokazuje da su domaće firme bile upućene odlukama države i podrškom Elektroprivrede Srbije na saradnju sa stranim firmama kao ravnopravne učesnice. To su godine kada se uz dinamičan razvoj Elektroprivrede Srbije razvijala domaće elektromašinoigradnja. Elektroprivreda Srbije je u tim godinama bila u vrhu i u korak sa Evropom, a taj status su imale i domaće firme. Prema njegovim rečima, ni danas ne treba bežati od toga.

Naš sagovornik ističe da je najveći investitor u Srbiji država, odnosno javni sektor, koji je u vlasništvu države. Razume se da su za određene projekte potrebni krediti međunarodnih banaka ili strani investitori. Suština bi bila da se stvori ambijent u kome će država omogućiti da konzorcijum domaćih firmi, pod konkurentnim uslovima, bude partner stranim firmama i da u toku pregovaranja sa stranim investitorom jedan od uslova, ako ne i zahteva pregovarača, bude da lokalne firme izvide i po obimu i strukturi ne manje od 50 odsto vrednosti radova.

- To je preduslov za smanjenje u ovom trenutku velikog raskoraka sa svetom u razvojnom i tehnološkom smislu. Naše udruženje je u oktobru prošle godine uputilo predlog tadašnjem aktuelnom ministru privrede Saši Raduloviću u nameri da skrene pažnju na naš položaj i mogućnosti. Naime, istakli smo činjenicu da preduzeća, članice, PU "Elektromašinoigradnja" u ovom trenutku zapošljavaju oko 8.000 radnika, da prema zaposlenima i državi izmirujemo sve obaveze. Kada je reč o sektoru elektromašinoigradnje u celini, taj broj radnika je veći i dostiže više od 12.000. Ako je cilj države da smanji nezaposlenost, onda prvo treba da omogući očuvanje postojećih radnih mesta. Mi smo u pismu zatražili da nam država omogući, kako god to zvučalo, dobijanje poslova u 2014. godini za kojima ima potrebe pod konkurentnim uslovima, bez preferencijala. Ako bi dobile te poslove, pod takvim uslovima, firme udružene u PU "Elektromašinoigradnja" bi prvo uposile postojeće radnike i nastavile da redovno izmiruju obaveze. I drugo, mogle bi da garantuju da će sačuvati 8.000 radnih mesta, otvoriti 1.000 novih na tim realnim projektima direktno, i indirektno još 1.000 novih radnih mesta. Ovo svakako važi i za firme koje nisu članice našeg udruženja, ali su u ovoj delatnosti i dele istu sudbinu. S druge strane, ako ne bude posla, mi ćemo morati da u 2014. godini otpustimo radnike, što znači da bi bez posla direktno ostalo 1.000 i indirektno još toliko radnika. Nama ne smeta to što država daje bespovratna sredstva stranim investitorima kako bi podstakla otvaranje novih radnih mesta, razumemo to, ali smatramo da

Poruka za nadarene

U poslednje tri godine mi smo kao udruženje na Sajmu energetike organizovali studentske radionice, na kojima su akademci sa svojim profesorima iz cele Srbije iz oblasti energetike afirmisali svoje radove. Primitili smo da postoji veliki broj nadarenih mladih ljudi posvećenih struci i sticanju novih znanja. Takvim našim inicijativama hteli smo da pošaljemo jasnu poruku svima da moramo voditi računa i o budućnosti. Ako se tome doda ono što smo već rekli, da bi dobijanje poslova pod konkurentnim uslovima domaćim firmama iz oblasti elektromašinoigradnje pomogao da se sačuvaju postojeća i otvore nova radna mesta za sve profile radnika i stručnjaka, sasvim je jasno da bi država imala dosta benefita od takvog poteza, a razume se i svi građani Srbije - kaže Babić.

bi trebalo razmisliti prvenstveno o tome kako da domaće firme sačuvaju postojeća radna mesta - mišljenje je Babić.

On dodaje da bi država trebalo da podrži i domaće preduzeća novčano i stimuliše ih da sačuvaju postojeća radna mesta kroz upošljavanje radnika u prvom koraku, pa potom da im pomogne da zapošljavaju nove radnike.

- To je nešto čemu treba težiti. Bitno je da država pripremi program i ambijent za očuvanje postojećih radnih mesta u preduzećima gde je to opravdano. Ambijent treba da omogući da domaće firme u skladu sa važećim propisima i procedurama uposle svoje kapacitete na realnim projektima sa konkurentnom cenom. Pogotovu što je investitor javni sektor, odnosno država. Ta sredstva koja bi država dala domaćim preduzećima iz oblasti elektromašinoigradnje, po unapred pripremljenom i odobrenom programu, ne bi bila nepovratna sredstva kao što to je slučaj sa onima koje po sadašnjim uslovima dobijaju strane firme. To bi bile pozajmice koje bi ta preduzeća kasnije vratila državi. Dakle, radilo bi se o pozajmicama koje bi

Ne smeta nam to što država daje bespovratna sredstva stranim investitorima kako bi podstakla zapošljavanje, ali smatramo da bi trebalo razmisliti o tome kako da domaće firme sačuvaju postojeća radna mesta

mogle da se koriste dve ili tri godine i da se nakon toga određenom dinamikom vrata. Smatramo da je to nešto što može da bude od velike koristi i za državu i za sve firme koje dokažu opravdanost takvog postupanja države - ističe Babić.

Naš sagovornik kaže da bi država pružila mogućnost domaćim firmama iz oblasti elektromašinoigradnje da ulažu u razvoj kadrova u našoj zemlji kada bi im pomogla da dobiju poslove. On ističe da je osnovni razlog udruživanja u PU "Elektromašinoigradnja" bio taj da firme koje su njene članice budu ravnopravni partneri stranim firmama.

- Mi smo realizovali veoma značajan projekat modernizacije i revitalizacije bloka B2 u Kostolcu, investicije vredne 56 miliona evra. U međunarodnoj konkurenciji smo dali najkvalitetniju ponudu. Ona je bila za više od 14 miliona evra niža od najniže strane ponude. Projekat je uspešno završen. U međunarodnoj konkurenciji pod konkurentnim uslovima dobili smo posao i šansu i pokazali da smo dorasli izazovu, da smo posvećeni, odgovorni, stručni i da možemo preuzeto da završimo kvalitetno i na vreme. Nadležnima predlažemo da uslovi tendera omoguće domaćim konzorcijumima da pod ravnopravnim uslovima mogu učestvovati u nadmetanju. To, nažalost, sada nije slučaj. U takvim okolnostima konzorcijum domaćih firmi bi mogao da pozove strane firme za realizaciju određenih poslova. Primera radi, mi znamo da ne možemo kao nekada napraviti turbinu ili transformator, i za to bismo angažovali firme iz inostranstva.

Za domaću pamet

- Kada smo osnovali Konzorcijum za konsalting i inženjering u energetici, koji je bio preteča PU "Elektromašinoigradnja", prvu stvar koju smo tada uradili bilo je potpisivanje sporazuma sa Beogradskim univerzitetom i sa svim tehničkim fakultetima u Beogradu o stipendiranju studenata. Dodeli smo tada 100 stipendija studentima završnih godina tih fakulteta. Želja nam je bila da svršenim studentima pokažemo da za njihovim znanjem i energijom postoji potreba, a da oni i ovde, u svojoj Srbiji, mogu da se potvrde, razvijaju i napreduju na realnim projektima.

To bi podrazumevalo da konzorcijum domaćih firmi uz dogovor sa investitorom poziva strane firme da nam omoguće da koristimo njihov know-how, da nam isporuče delove i daju usluge. Razume se da to košta. Mi to znamo i platićemo stranoj firmi sa najpovoljnijom ponudom u tehničko-tehnološkom i finansijskom smislu. Nažalost, u postojećim uslovima, sa postojećim rešenjima, domaće firme ne mogu da budu ravnopravni partneri u realizaciji velikih poslova, već samo najobičniji najamni radnici u sopstvenoj zemlji. Primera ima napretek - objašnjava Babić.

Naš sagovornik ističe da je PU "Elektromašinoigradnja" uradila analizu koja pokazuje da su poslovi koje su pojedine članice u poslednje četiri godine realizovale za potrebe Elektroprivrede Srbije u proseku vredeli 39,5 miliona evra. U 2012. godini vrednost je dostigla oko 47 miliona evra, ali je 2013. godine došlo do pada, a vrednost izvedenih radova je 11,3 miliona evra. Uz ove podatke, važno je znati da je Elektroprivreda Srbije firmama koje se okupljaju u PU "Elektromašinoigradnja" glavni poslovni partner. Realno bi bilo da se učine napor da se tendencija ovakvog pada zaposlenosti domaćih firmi zaustavi u tekućoj 2014. godini.

- Polemika da li je do tog pada moralo da dođe ili ne, ne bi nas odvela nikud. Verovatno su postojali određeni razlozi za to i mi ih moramo razumeti. Svesni smo da je elektroenergetski sistem Srbije ogroman sistem koji ima veliku inerciju. Ovogodišnji izvanredni poslovni rezultati Elektroprivrede Srbije, odnosno 37,5 milijardi kilovat-sati proizvedene električne energije, značajan izvoz i profit, jesu za poštovanje. Moramo znati da su dobro osmišljenim remontima i modernizacijama proizvodnih kapaciteta u prethodnom periodu, kao i dobrim upravljanjem svim procesima u prethodnoj godini postignuti takvi rezultati. Ali, takođe, moramo znati da ako bi došlo do prekida kontinuiteta održavanja i modernizacije postojećih i izgradnje novih kapaciteta, inercija elektroenergetskog sistema bi otišla u sasvim drugu stranu - kaže Babić.

Razume se da treba poštovati zakon i tender-ske procedure, ističe on, ali bi ih trebalo pripremiti tako da se zaštite interesi države i javnog sektora i omogući domaćim firmama da budu ravnopravne u utakmici.

- Spremni smo da u svemu ovome damo svoj doprinos. Imamo pripremljen Program mera za oporavak i razvoj elektromašinoigradnje Srbije, koji se kroz razgovor može unaprediti - zaključuje Babić.

G. Vlaović